

कुठे जातो आहेत आपण ?

एक जुनी लोककथा आहे. एका राज्यात एक मोठं तीर्थस्थान होतं. पर्वणीच्या दिवशी राज्यामधले झाडून सारे लोक त्या तीर्थामध्ये स्नान करायला येत. एका वर्षी प्रधानाला बातमी कळली, की शत्रूच्या हेरांनी त्या तीर्थात एक असं विष टाकलं आहे की त्यात स्नान करणारा माणूस ठार वेडा होऊन जाईल. त्याने राजाला ही बातमी दिली. पण दोघांनी मिळून ठरवलं, की आता लोकांपर्यंत ही माहिती पोचवायला वेळ नाही आणि खर्च फार होऊन सरकारी खजिना रिकामा होईल. तेव्हा लोकांना पर्वणीचं स्नान करू द्यावं. आपण मात्र त्यात स्नान करू नये. म्हणजे आपला तरी वेडं होण्याचा धोका टळेल.

अर्थात पर्वणीच्या दिवशी तीर्थात स्नान करून राज्यातले सर्वच लोक वेडे झाले. फक्त राजा आणि प्रधान हे दोघेच शहाणे राहिले. पण त्या वेड्यांच्या

राज्यांत या दोन शहाण्यांना जगणंच अशक्य झालं. शेवटी त्यांनी दोघांनीही त्या कुंडात स्नान करून वेडं होण्याचा निर्णय घेऊन टाकला. एवढाच शहाणपणा शिळ्हक राहू शकला त्यांच्यापाशी. कारण त्या दोघांनीही स्नान केल्यावर मग काय झालं ते सांगायला नकोच !

लोकनेत्यांना वेळ नाही, पैसा नाही या सबबी सांगून काही करण्याचं टाळायची सवय लागते. ज्यांचं नेतृत्व करायचं त्यांच्या विकासाची-शिक्षणाची जबाबदारी नेत्यांवरच येऊन पडते. ती कशी टळणार ? ती जबाबदारी उचलली नाही, तर नेत्यांना लोकांबोरवरच फरपटत तरी जावे लागेल किंवा अनुयायी नसलेले नेते बनून राहावे लागेल.

आमच्या कल्याणकारी राज्याच्या संकल्पनेमध्ये लोकांचं हित सांभाळून त्यांचा विकास करण्यासाठी कितीतरी योजना जाहीर झाल्या. पण लोक विकास करून घ्यायला तयारच होईनात. मग त्यांनी तयार व्हावं यासाठी कायदेच करून टाकण्यात आले. आता जातात कुठे ? पण लोक कायदेच पाळायला तयार नाहीत. कारण नेतेसुद्धा ते पाळणारच नाहीत. मग पोलिसांना, विकास घडवून आणण्यासाठी खास निर्माण केलेल्या खात्यांना जास्त सत्ता देणारे कायदे केले. शिक्षासुद्धा शक्य तितक्या कडक करण्यात आल्या.

तरीही आपला समाज सुस्त अजगरासारखा पडूनच आहे. समृद्धी विकास सगळं कागदावरच आहे आणि ‘अजून हा प्रचंड देश भीक मागत आहे.’

का होतंय असं ? कोणताच पक्ष लोकशिक्षणाचं काम हाती का घेत नाही ? लोकसेवेचं व्रत घेणारे स्वयंसेवक का तयार केले जात नाहीत ? हुंडा घेणे वाईट आहे, पत्नीचा छळ न करता तिला सन्मानाने वागवावं, सहकारानेच समाजाचा उद्धार होईल या सान्या गोष्टी कोणी शिकवायच्या ? पोलीस, सैन्यदल आणि न्यायालय यांनी ?

सत्ता काहीच करू शकत नाही. वडीलधान्या माणसांना तरुणांनीच मान द्यायचा असतो. ज्या दिवशी ते ‘गप्प बसा थेरड्यांनो’ म्हणतील, त्या वेळी ते घर उद्धवस्त होते. सरकारची सत्तासुद्धा तेवढीच आहे,

हे आपल्याला समजत कसं नाही ?